پوهندوی آصف بهاند ۲۰۱۷/۱۰/۱۷

یوه بله نیکنامي؟

«افغانستان د نجونو تعلیم لپاره ځلورم ناوړه هېواد»

«...د دوی ډیوې دې خدای ولګوي،

مورږ به د زیارت ډیوې بلوو.»

(استاد الفت)

څو ورځې مخکې (۱۱/۱۰/۲۰۱۷) د «نجونو نړیواله ورځ» ورځ ولمانځل شوه او زمو میډیا هم لږ و ډېر ونډه په کې واخیسته. ځینو هسې یاده کړه، ځینو په ښو تورو سره د نجونو د قدر داني له پاره یو څه ولیکل، یوه نیمه مقاله خپره شوه، د نجونو د ژوند د خرابوالي په باب ګزارشونه... او ځینو لا ولیکل چې دا ورځ بیا له کومه شوه.
په هر ډول چې و، د نجونو په باب یو غږ اوچت شو او یو ځل بیا د هیوادوالو او نړیوالو تر غوږونو پورې دا خبر او دا چیغه ورسول شوه چې په افغانستان کې د نجونو ژوند له هره اړخه خراب او تریخ دی او ډیره سلنه له تعلیم، ښوونځي او پوهنځي نه لرې دي.
د نجونو د ورځې د لمانځلو په لړ کې داسې تایید شوي او نا تایید شوي ارقام هم وړاندې شول چې د دوو میلیونو په شا و خوا کې نجونې ښونځي ته د تګ له حق نه محرومې دي او د دې محرومیت تر څنګه د تاوتریخوالي له ظالمانه ډولونو سره هم مخ دي. که ښوونځي ته لاړې هم شي، اویا سلنه نجونې په لږ لوړ سن او لږ جګ ټولګې کې نه

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

پرېښودل کېږي چې ښوونځي ته ادامه ورکړي؛ د دغو عيني ستونزو سره، سره د ښووني او روزني وزارت هم په ټاکلي وخت د نجونو ورځ ولمانځله.

وروسته له دې چې په ميديا کې د نجونو د ورځې درز دروز لړ غلی شو، بي بي سي داسې يو رپوټ خپور کړ چې هر بادرکه او با احساسه انسان ته ټکان ورکوي. د ياد رپوټ سرلیک داسې وو:

«افغانستان د نجونو تعليم لپاره ځلورم ناوړه هېواد»

د بي بي سي په ياد راپور کې افغانستان د هغو هيوادونو په ډله کې ځلورم ښودل شوی دی چې نجوني په کې د تعليم نا وړه حالت لري. د رپوټ په يوه برخه کې داسې راغلي دي:

«په هغه ورځ چې ملګرو ملتونو د "نجونو ورځ" اعلان کړه، د one په نوم يوې پراختيايي مؤسسې د هغو هېوادونو يو ليست او رپوټ خپور کړ چې د نجونو تعليم پکې ډېر ګران دی.
د شخړو سيمې
په هغو لسو هېوادونو کې چې د وسله والو شخړو شاهدان دي، نجوني په ښوونځيو کې د زده کړو له نعمته بې برخې ګڼل کېږي.
په دغو هېوادونو کې چې کورنۍ د کورنيو جګړو او شخړو له کبله له بې وزلۍ، خوارځواکۍ او په کور د ننه له کړوالی کړېږي، حکومتونه يې هم په ښپ ښپانده حالت کې دي.
په دې هېوادونو کې له نجونو نه ښوونځيو ته د تګ پر ځای د کار کولو تمه ډېره کېږي. ډېرى يې په کم عمر کې ودېږي، چې له تعليم نه د پاتې کېدو او د خپلو هيلو پوره کولو مخنيوي کې يې يو ستر لامل همدا هم ګڼل کېږي.
د ملګرو ملتونو شمېرې په ډاګه کوي چې هغه نجوني چې د تعليم فرصت له لاسه ورکوي، په کورنيو شخړو کې د ښکېلو هېوادونو له زده کړو نه د پاتې ماشومانو پرتله ډېرې دي.
ملګرو ملتونو په ترتيب له تعليم نه د نجونو د پاتې کېدو لاملونه په نښه کړي:

- په لومړنيو ښوونځيو کې د محرومو نجونو کچه ډېرېدل
- په منځنيو ښوونځيو کې د محروومو نجونو د شمېر ډېرېدل
- يوازې کمې نجونې ابتداييه ښوونځی بشپړولی شي
- په ښځو کې د لوستو هغو ډېروالی
- د وړ ښوونکو کمښت
- حکومت پر تعليم سم لګښت نه کوي

هغه لس هېوادونه چې نجونو ته پکې تعليم کول ګران دي:

1. جنوبي سودان
2. منځنۍ افريقا
3. نيجر
4. افغانستان
5. چاډ
6. مالي
7. ګيني
8. بورکينا فاسو
9. لايبيريا
10. ايتوپيا»

د نړۍ په هر ګوټ کې چې يو منفي لست خپرېږي، له بده مرغه چې افغانستان په کې وي او دا دی اوس مو په دې لست کې هم توره کړې، ځلورم يو او دا په هيڅ وجه پټيدای هم نه شي. ملامتيا چا ته ور له غاړې ده، دا هم څوک نه مني، که ثابته هم شي چې ډېره سلنه موږ خپله افغانان ملامت يو، بيا خو جنګ او د جګړې نوم شته چې پېره ور له غاړې کړو او ځانونه سپيني کوترې معرفي کړو، خو هغه شيبه مو هېره وي چې د غيرت، شرم او ځينو نورو دلايلو له مخې خور، لور وهو ټکوو او دې ته يې اړ باسو چې له ښونځي ځخه لاس په سر او د کور بنديوانه شي، ښونځي ته د هغې (نجلۍ) په نه تګ چې ځومره نورې ستونزې را ولاړېږي، هغه موهيرې وي.

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکني د ليکنيزی بني پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له رااليرلو مخکي په ځير و لولئ

پخوا ما په خپلو مقالو کې د نورو ولایتونو مثالونه ورکړي و، خو همدا اوس په میډیا کې داسې خبرونه راځي چې لا د ننګرهار غوندي فرهنګپاله ولایت کې هم په څلورو ولسوالیو کې یوه ښځینه فارغه نه شته. دغه ریوټ ته پاملرنه وکړئ:

«د ننګرهار ولایت د پوهنې ریاست چارواکي وایي، چې د دغه ولایت په څلورو ولسوالیو کې تر اوسه یوه جلۍ هم له دولسم ټولګي فارغه شوې نه ده.

د پوهنې ځای ناستي رییس سید عیسی سادات سلام وطندار ته وویل، چې په یو شمېر ولسوالیو کې ان ځینې کورنۍ خپلې لوڼې له شپږم ټولګي پورته زده‌کړو ته نه پرېږدي.

د پوهنې رییس وایي، چې **دورباباّ، اچین، نازیان او لالپوره** ولسوالیو کې د دولسم ټولګي یوه فارغه هم نه لري.»

دا چې په نړیواله کچه د افغانستان نوم په هغه لست کې په څلورمه شمیره کې درول شوی چې د نجونو د تعلیم له پاره نا وړه حالت لري، اصلي لامل یې د تاوتریخوالي هغه ډولونه دي چې له کورنۍ او کور نه نیولې تر کوڅې، کلي، ښار او بیا په ټول هیواد کې، په هر ګام کې ماشومان، کوچنیان، په ځانګړي ډول نجونې ورسره مخ دي او په رنګارنګ ډولونو تاوتریخوالی ورباندې تدبیقیږي. له ماشومانو او کوچنیانو سره د تاوتریخوالي پر ستونزو باندې، ما (آصف بهاند) تر لسو ډیرې مقالې لیکلې او خپرې کړې دي.

ما د خپلو مقالو دې لړۍ ته «له ماشومانو او کوچنیانو سره د تاوتریخوالي ستونزه» سر لیک ټاکلی دی. او د هغو په ترڅ کې مې له ماشومانو او کوچنیانو سره د تاوتریخوالي پر ستونزو خبرې کړې، په تیره له نجونو سره د تاوتریخوالي ډولونه په نښه کړي دي او په دې ډول مې د دوی د حقونو نه د دفاع له پاره خپل غږ اوچت کړی دی.

په دې باب زما وروستۍ خپره شوې مقاله «له ماشومانو او کوچنیانو سره د تاوتریخوالي نوی باب» نومیږي.

دغه مقاله ما یوه میاشت مخکې خپره کړه هلته ما په عام ډول له ماشومانو او کوچنیانو سره د تاوتریخوالي پر نوي باب خبرې کړې دي او دا مې په نښه کړي دي چې د دې تاوتریخوالي پایلې به دې ماشوم یا کوچني او کورنۍ او ټولنې ته یې څه وي. دا یې څو کرښې دي:

«په جګړه ځپلو ټولنو کې، چیرته چې د قانون د حکم پر ځای د ټوپک د شپیلۍ غږ او شپیلۍ غږونکی حکومت کوي، د ټولنې له هر قشر سره د هرڅه کیدو امکانات شته، په تیره له ماشومانو او کوچنیانو سره.

د افغانستان په نامه ټولنه کې د ناروااو او ظلمونو ډیر ډولونه آزمیل شوي، تطبیق شوي او اوس هم جریان لري؛ خو تر ټولو ناروا او ظلم د ماشومانو او کوچنیانو په حق کې شوی او اوس هم په پټه او ښکاره روان دی.

دا په حقیقت کې نه یوازې د هغه ماشوم او کوچني په حق کې ظلم دی چې د ناروااو، ظلمونو او تاوتریخوالي ښکار کیږي، بلکې د راتلونکي نسل او راتلونکي ټولنې په حق کې ستره جفا ده، داسې جفا چې بیا نه جبرانیږي، نه یې پور ادا کیدای شي او د اوس له پاره یې د مخنیوي او اصلاح کومه امید هم نه شي کیدای.»

او دا دی نن مو، له ماشومانو او کوچنیانو سره د همغو تر سره شویو تاو تریخوالي د منفي پایلو ثمر تر لاسه کړ او له بده شامته چې دا منفي پایلې د یو تن یا یوې کورنۍ له پاره نه، بلکې د ټول افغانستان له نامه سره غوټه شو او په دې ډول مو په لوی لاس په دې تور لست کې هم د افغانستان نوم ور درج کړ. مور پند، پند پټکي ترو د لويې پکتیا، لوی ننګرهار، لوی کندهار او لوی... کیسې کوو، که مو ماشومان، کوچنیان او لوڼې په اور کې نیني شول، خیر دی، خو چې زموږ غیرت؟ داغداره نه شي او نوم ته مو څوک کاږه و نه ګوري.

«... د دوی دیوې دې خدای ولګوي،

موږ به د زیارت ډیوې بلوو.»

(استاد الفت)

پای

افغان جرمن آنلاین په درښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ